

LAReS

*Lowlands
Archaeological
Research
Service*

Vooronderzoek aan de Rattenbergstraat te Bonheiden

deel II

Elly N.A. Heirbaut
Liesbeth Coremans

Colofon

Titel: Vooronderzoek aan de Rattenbergstraat te Bonheiden. Nota.

Auteur: Elly N.A. Heirbaut, Liesbeth Coremans

Grafische illustraties/GIS: LAReS

Rapportnummer: LAReS-rapport 439

Bekrachtigde archeologienota: ID 14354

Projectleider/erkend archeoloog: E.N.A. Heirbaut (OE/ERK/Archeoloog/2016/00162)

Uitvoerder: LAReS, Lowlands Archaeological Research Service

Vestiging: Rozenlaan 15, 2980 Halle-Zoersel

Publicatiedatum: mei 2021

Publicatieplaats: Halle-Zoersel

Illustratieverantwoording voorblad: Terreinfoto

© LAReS. Niets uit deze uitgave mag zonder bronvermelding worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door print-outs, kopieën, of op welke andere manier dan ook.

LAReS aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit de toepassing van de adviezen of het gebruik van de resultaten van dit onderzoek.

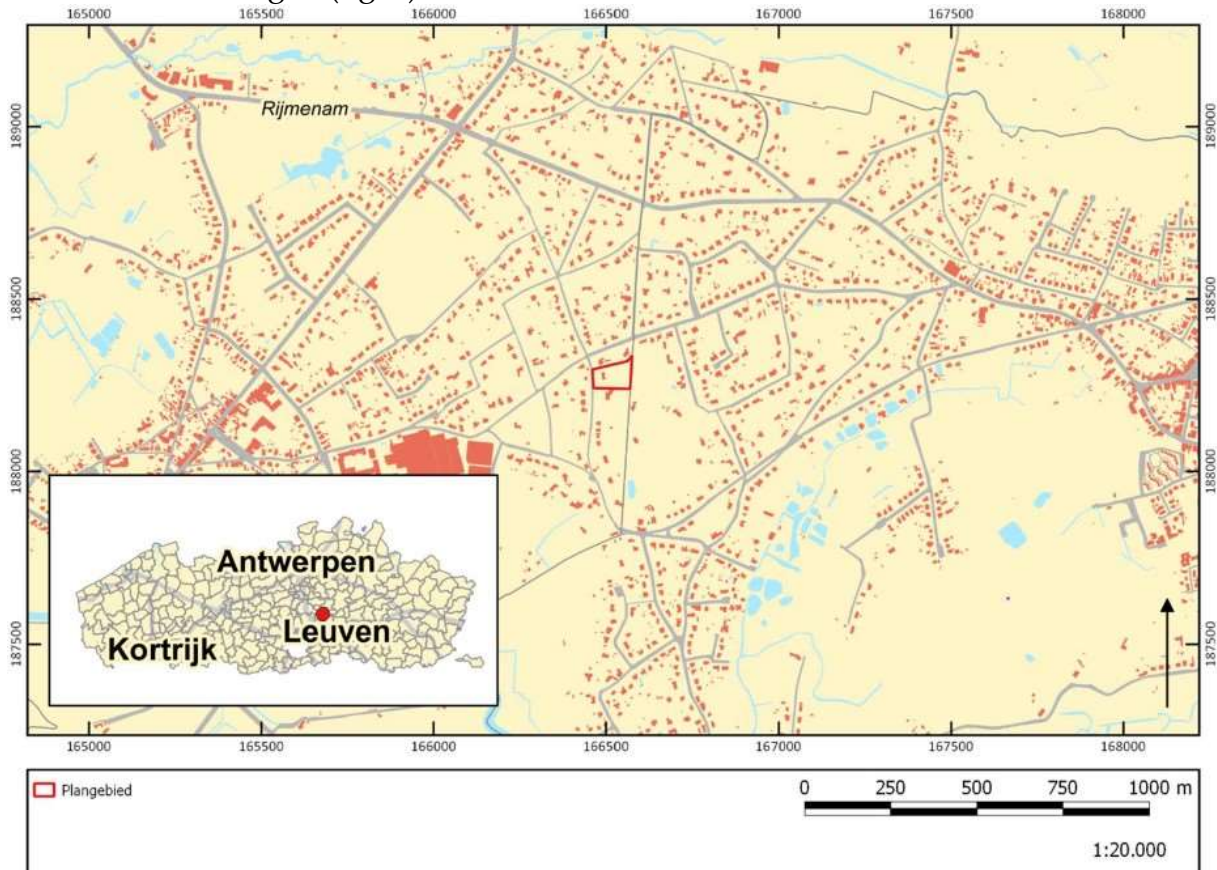
Deel II. Programma van Maatregelen

Inhoudsopgave

1 INLEIDING	4
2 TECHNISCHE FICHE/ADMINISTRATIEVE GEGEVENS	5
3 ONDERZOEKSVRAGEN	6
4 KENNISVERMEERDERINGSPOTENTIEEL VAN HET PROJECTGEBIED EN AANBEVELING	8
LIJST VAN FIGUREN	9

1 Inleiding

Het plangebied is gelegen aan de Rattenbergstraat te Rijmenam (gemeente Bonheiden, provincie Antwerpen). Het omvat één groot perceel met een totale oppervlakte van ca. 7.360 m². Binnen het terrein stond een oudere woning aan de straatzijde. Het overige gedeelte van het plangebied is bebost. De opdrachtgever plant de woning te slopen en het perceel te verkavelen in drie nieuwe loten waarvan twee voor nieuwbouwwoningen (fig. 1).

Figuur 1. Kadasterkaart met aanduiding onderzoeksgebied.

©LARES

2 Technische fiche/administratieve gegevens

Naam site	Rattenbergstraat, Bonheiden
Ligging	Rattenbergstraat 1, 2820 Bonheiden
Kadastrale gegevens	Bonheiden, 2 ^e afdeling, sectie C, perceel 259c.
Bounding Box	X Y
	166784.680105 188409.17784
	166264.773855 188409.17784
	166784.680105 188130.373153
	166264.773855 188130.373153
Onderzoek	Landschappelijk bodemonderzoek
Projectcode	2021D367
Uitvoerders/actoren	Elly N.A. Heirbaut (erkend archeoloog) Liesbeth Coremans (erkend archeoloog)
Geraadpleegd extern	nvt
Erkend archeoloog	Elly N.A. Heirbaut: OE/ERK/Archeoloog/2016/00162 Liesbeth Coremans: OE/ERK/Archeoloog/2017/00191
Overige actoren en specialisten	nvt
Geraadpleegde externe personen	nvt
Termijn veldwerk	10 mei 2021 (landschappelijke boringen)
Geplande ingreep	Verkaveling van bestaand perceel in 3 loten waarvan twee voor nieuwbouwwoningen
Totale oppervlakte plangebied	ca. 7.360 m ²
Geldende wetgeving en voorwaarden	Het Onroerenderfgoeddecreet van 12 juli 2013 en het Onroerenderfgoedbesluit van 16 mei 2014. De nota werd opgesteld overeenkomstig de Code van Goede Praktijk. De totale oppervlakte van de kadastrale percelen waarop de aanvraag betrekking heeft, bedraagt 3.000 m ² of meer, zoals bepaald in artikel 5.4.2 van het Onroerenderfgoeddecreet van 12 juli 2013.
Randvoorwaarden	nvt
Doelstelling	Het doel van het vooronderzoek is om na te gaan of er archeologische resten in het projectgebied aanwezig zijn, hoe ze dateren, wat de mogelijke bedreigingen zijn voor het eventueel aanwezige bodemarchief en hoe hiermee dient te worden omgegaan.
Thesaurus	Landschappelijk bodemonderzoek

3 Onderzoeksvragen

Om bovenstaande te kunnen realiseren, is voorafgaand aan het vooronderzoek met ingreep in de bodem een aantal onderzoeksvraagstellingen geformuleerd:

Landschap en bodem:

- Is de oorspronkelijke bodem intact? Is er sprake van bodemdegradatie en/of erosie, en zo ja, in welke mate?
- Wat is de opbouw van de bodem (waargenomen horizonten, beschrijving en duiding)?
- Hebben er post-depositionele processen plaatsgevonden en welk effect hebben deze gehad op de archeologische resten?

Algemeen:

- Zijn er archeologische sporen aanwezig in het te ontwikkelen gebied? Zo ja: wat is de aard en datering van deze sporen?
- Zijn er archeologische vondsten aanwezig in het te ontwikkelen gebied? Zo ja: wat is de aard en datering van deze vondsten?
- Wat is de bewaringskwaliteit van de vondsten?
- Wat is de ruimtelijke begrenzing van de sporen (zowel horizontaal als verticaal; strekt de site zich uit buiten de grenzen van het te ontwikkelen gebied)?
- Wat is de chronologische begrenzing van de sporen? Behoren ze tot één of meerdere perioden?
- Wat is de waarde van elke vastgestelde archeologische vindplaats?
- Wat is de potentiële impact van de geplande ruimtelijke ontwikkeling op de archeologische vindplaats(en)?
- Is er mogelijkheid tot behoud *in situ*? Zo niet, welke maatregelen worden dan voorgesteld om de archeologische waarden veilig te stellen?
- Welke vraagstellingen zijn voor vervolgonderzoek relevant? Is er voor het beantwoorden van deze vraagstellingen natuurwetenschappelijk onderzoek nodig? Zo ja, welk type staalname is hiervoor noodzakelijk en in welke hoeveelheid?
- Dient er verder archeologisch onderzoek (opgraving) te worden uitgevoerd op basis van de resultaten van het archeologisch vooronderzoek?

Steentijdsites:

- wat is de ruimtelijke begrenzing van de vuursteenconcentratie(s) (zowel horizontaal als verticaal; strekt de site zich uit buiten de grenzen van het plangebied)?
- wat is de datering van de vondsten?
- wordt de vindplaats door de toekomstige werken bedreigd? Wat zijn de mogelijkheden voor behoud *in situ* of *ex situ*?
- welk vervolgtraject is noodzakelijk?

Nederzettingsterreinen:

- Zijn er aanwijzingen voor nederzettingsterreinen in het te ontwikkelen gebied? Zo ja: uit welke periode dateren deze, en waren ze tijdelijk of permanent?

- Zijn er aanwijzingen voor continuïteit of fasering van de nederzetting en/of structuren?
- Welke elementen kunnen bijdragen tot de kennis van de economische en sociale relaties in de verschillende perioden/fasen?
- Wat is de relatie van de vindplaats tot deze in de ruimere omgeving?
- Zijn er aanwijzingen voor andersoortig gebruik van het terrein (anders dan bewoning, bijvoorbeeld funeraire contexten)? Zo ja: uit welke periode dateren deze, en waren ze tijdelijk of permanent?
- Zijn er sporen van landbouwactiviteiten (ploegsporen, veldindeling, ...) gelinkt aan het historisch terreingebruik zoals waargenomen op de historische kaarten?
- Zijn er sporen van ambachtelijke activiteiten?
- Zijn er sporen van agrarische activiteiten?
- Zijn er sporen van landgebruik (zoals perceelsindeling, wegen, akkers, grondstofwinning)?

Grafoelden:

- Zijn er graven aangetroffen in het te ontwikkelen gebied?
- Hoe dateren deze?
- Kunnen ze gerelateerd worden aan reeds bekende vindplaatsen in de omgeving?
- Zijn de inhumatieresten/crematieresten goed bewaard?
- Is er sprake van bijgaven, en wat voor informatie leveren deze op?

Is er sprake van een grafritueel, en hoe manifesteert zich dat?

Het beantwoorden van de onderzoeksvragen, voor zover ze te beantwoorden zijn, zal in een lopende tekst worden gedaan in plaats van puntsgewijs. Op deze manier wordt de leesbaarheid van de conclusie gewaarborgd, ook tegenover een niet-gespecialiseerde lezer.

4 Kennisvermeerderingspotentieel van het projectgebied en aanbeveling

Hoewel van tevoren was ingeschat dat dit terrein een middelhoge archeologische potentie had op basis van de studie van historische kaarten en de bekende archeologische waarden uit de CAI, is uit het vervolgonderzoek gebleken dat deze potentie naar beneden bijgesteld moet worden.

In het plangebied is uitsluitend een bodemopbouw aangetroffen bestaande uit AC-profielen. In drie boringen is de C-horizont vermengd geraakt in de A-horizont. In de andere boringen is sprake van een scherpe begrenzing tussen beide bodemlagen. Geen enkele boring bevat restanten van een oudere paleobodem. Met uitzondering van enkele baksteenfragmentjes en kiezels die in de opgebrachte pakketten en in de A-horizont zijn waargenomen, zijn in de andere eenheden geen archeologische indicatoren zoals houtskool, aardewerkfragmentjes of silex aangetroffen. Bijgevolg dient de archeologische verwachting op steentijdsites naar bijgesteld te worden tot een laag potentieel tot nihil.

Ook het potentieel op de aanwezigheid van sporensites dient bijgesteld te worden. Gezien de sterke reliëfverschillen die zich binnen het voorste deel van het onderzoeksgebied voordeden en de ingrepen die de opdrachtgever reeds doorvoerde om het terrein te nivelleren (ontbossing, ophoging en aftopping) is de kans op een goede bewaring van eventuele sporen in de voorste zone eerder gering tot nihil. Vanwege de voorwaarden die de gemeente Bonheiden oplegt met betrekking tot ontbossing, mocht enkel het deel van het terrein waar de woningen effectief gebouwd worden, ontbost worden. Het achterste gedeelte kan met andere woorden niet onderzocht worden.

Vanuit het landschappelijk bodemonderzoek, alsook de opgelegde voorwaarden van de gemeente Bonheiden, kan geconcludeerd worden dat er voor dit terrein sprake is van een zeer lage potentie tot geen potentie op het aantreffen van een archeologische site. Er is dus ook sprake van een laag tot geen kennisvermeerderingspotentieel. Om die reden is er geen programma van maatregelen opgesteld en wordt geadviseerd het terrein vrij te geven.

Lijst van figuren

projectcode	fig.nr.	type	onderwerp	schaal origineel	schaal afbeelding	aanmaakdatum origineel/afbeelding
2021D367	1	kadasterkaart	aanduiding van plangebied op GRB	nvt	1:10.000	2021